

ЧЕСТИТ НАЦИОНАЛЕН ПРАЗНИК 3 МАРТ!

Уважаеми жители
и гости
на Община Стара Загора,
Трети март е една от
най – светлите дати в
българската история.

Дата, превърнала се в
символ на победата и свободата, която
преминава през окървавеният въстания и
завери.

Трети март е триумф на историческата
справедливост, завръщането на България на картата на
Европа и възкресението на българския народ. След мрака на
вековното забвение, възраждането на Отечеството ни и на
изпепелена Стара Загора е плод на дългогодишните усилия на
хиляди родолюбци, осъществили възжеланията на своя народ
за достоен и независим живот.

Историята на Освобождението е изковано
във вековете, не успели да изпепелят българския дух,
да заличат ценностите на народа ни, неговите надежди и
стремежи. И днес, развявайки трибагреника, нека помним, че
сме наследници на изстрадал,
но преминал през столетията горд народ.
Честит празник! Гордейте се, че сте българи!

Живко ТОДОРОВ, кмет на Община Стара Загора

ХУДОЖЕСТВЕНАТА КРИТИКА НА ГЕО МИЛЕВ

Нека започнем по един необичаен начин. Да допуснем, че предложеният на вниманието текст със заглавие „Изложбата на „Независимите художници““ НЕ Е на Гео Милев. Текстът е подписан с псевдонима Р.С., който според „Речник на българските псевдоними“ на Иван Богданов Е използван от писателя в сп. „Пламък“. Веднага ще се възрази, че това НЕ Е солидно доказателство. Съгласен съм. Още повече, че в споменатия речник е посочена употребата на такъв псевдоним и от Антон Страшимиров, Рачо Славейков и Рачо Стоянов. Пък и за кой друг неотбелязан автор

да не го е използвал? Има обаче друго. Г. Милев се е подписвал още с Р. Сл. (във в. „Възход“ и пак в „Пламък“), със С. (в сп. „Везни“ – там има и вариант S. – и отново в „Пламък“). Оставяме настрана С. и S. – още мнозина автори ги използват в различни издания. Остават Р. С. и Р. Сл., които са производни от псевдонима Р. Слантов. А той Е използван САМО от Г. Милев в „Пламък“.

Да се вгледаме в текста на „Изложбата на „Независимите художници““. В него се споменава единствено името Марчо К. Кой е този мистериозен художник? Всъщност мистерия няма, а е допусната банална печатна грешка. Става дума за Кирчо Качулев от Ямбол, с когото Г. Милев се запознава при свое посещение за изнасяне на сказки в града. В младия художник той вижда „надеждата за един бъдещ талант“ и помества отзив за него в местната преса.² Г. Милев „хареса и поръча на Качулев четири рисунки – Пролет, Лято, Есен, Зима – които помести в алманах „Везни“, 1923 г.“³ И така – в посочения период (1922-1923 г.) САМО Г. Милев като художествен критик Е обърнал по-сериозно внимание на талантливия ямболски художник.

Сега да се съсредоточим върху това как започват художествените отзиви на Г. Милев, има ли нещо особено в началото на повечето от тях. Ето го началото на „Изложбата на „Независимите художници““:

„Последните години посещавам художествените изложби твърде неохотно.

Едни и същи художници като че ли знам предварително, какви са изложените им работи. Последната изложба на „Родно Искуство“ е потвърждение на това ми мнение – тя беше нетърпимо скучна. Тръгнах за изложбата на „Независимите“ принудено, с уверение да измъча душата си един-два часа.“

„Коледни изложби“ („Везни“, г. I, кн.6, 31.I.1920 г.) започва така:

„Когато вляза в някоя изложба – безразлично коя, те са все еднакви, – аз се чувствам веднага принуден да обиколя всички картини колкото се може по-скоро, защото не намирам храна за вниманието си – именно за вниманието си – и бързам да изляза: просто без впечатления, а за естетически емоции – и дума да не става.“

Иде ред на „Живописиста, която нашите художници ни поднасят...“ („Везни“, г.I, кн.8, 31.III.1920 г.):

„Живописиста, която нашите художници ни поднасят редовно в самостоятелни и колективни изложби, започна да става положително банална; банална дори и за обикновената публика. Това е все същият, всеобщият, вседостъпният – популярен до баналност – plein air...“

Продължаваме с „Юбилейна изложба“ („Везни“, г.III, кн.2, 22.X. 1921 г.):

„Художници? Ето де е въпросът. Защото 95% от изложеното е слабо – не като изкуство, но дори като живопис. Толкова много наивитети не са събирани никога на едно място, в нито една изложба.“

Следва началото на „Изложбата на Васил Стефчев“ („Везни“, г.III, кн.9,

10.XII.1921 г.):

„А това (монументалният стил - И.Д.) е не само достатъчно, но – много. Защото липсва на всички досегашни български художници; а на Стефчев липсва, което е общо на всички български художници: свирепият квазимпресионистичен шаблон и взаимнообразно подражаване, което прави безпредметни различните подписи върху едва ли не всички от 5-6 години насам излагани картини...“

И накрая – начален откъс от „Изложбата на Анна Балсамаджиева“ (в. „Възход“, бр.4, 9.XII.1923 г.):

„Скулптурите и офорите на г-ца Балсамаджиева са нещо ново за нас. Те стоят съвсем далеч от всичко онова, което ни е омръзнало да гледаме в частни и колективни изложби, вече от няколко години насам.“

Може да се приведат и още примери. Но смятам това за излишно. Защото и в посочените проличава както общото настроение на Г. Милев в тях, така и строгата му оценка за художествените творби, създавани по негово време. А какво остава да кажем за отзива „Изложбата на „Независимите художници“? Според мене – той определено Е дело на Г. Милев.

Иван ДЕЛИИВАНОВ

1 - Дневник, г.XIX, бр.7062, 3.VI.1923 г.

2 - Тунджа, г.IV, бр.21-22, 4.VI.1922 г.

3 - Кирил Кръстев//Мирчо Качулев (1901-1972). - Отечество, г.XIV, бр. 331, 25.VII.1989 г.

БАНКО П. БАНКОВ - СОЦИАЛЕН ПРЕХОД

...Епилогът на тази изпovedна книга се нарича „Орисниците“. Това е всъщност най-личната част, а и най-обобщаващата. Защото в нея става дума за трънливия път, за Голготата към признанието. Имената на „орисниците“ са спестени, но специалистите и будните читатели откриват зад инициалите живи хора, известни наши интелектуалци и литератори, които са му поставяли пръти в колелата. Заради строгите им и вероятно пристрастни оценки и до ден днешен не се е престрашил да издаде дебютния си роман „Момче за лятото“. Един бивш партизанин, даровит поет, но разочарован от потъпналите идеалите негови „другари“, му проправя път за дебютна книга в библиотека „Смяна“ на издателство „Народна младеж“. Оттогава, от далечната 1970 година досега е издал 30 книги – разкази и новели, романи, приказки, пиеси, киносценарии, дори фантастика за деца. „Социален преход“ е трийсет и първата, поредното безкрайно свидно за баща си отпоче. Животът го е блъскал колкото може, претърпял е трупното прежаление загуби, но не е сам – ние, хилядите благодарни и разбиращи го читатели сме с него. Пътувал е много, срещал се е с какви ли не хора, но като че ли не обича да говори директно за себе си. А негов дълг е да разкаже повече за видяното и преживяното от първо лице, единствено число. Днешната „набузма“ критика може и да се прави, че не го забелязва, това си е за нейна сметка, но съм абсолютно сигурен че утрешната ще го оцени. Както го оценяваме всички ние – които го обичаме и му вярваме. Само още дълги години да е жив и зорав!

Георги ЦАНКОВ

НАЦИОНАЛЕН ПОЕТИЧЕН КОНКУРС «ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ»

Народно читалище «Пенчо П. Славейков 1921» обявява XVIII-тия Национален поетичен конкурс на името на своя патрон. Изпратете до 11 април 2022 г. в голям пощенски плик до 3 свои стихотворения, в 3 екземпляра. Конкурсът е анонимен. Данните за автора - име, фамилия, адрес и телефон за обратна връзка - сложете в малък, запечатан плик, втре в големия на адрес: 1407 гр. София , ул.„Черни връх“№35, за Конкурса, П.К.33. Първа награда -300 лв.; Втора награда - 200 лв.; Трета награда - 100 лв. ; Три награди по 50 лв. Повече информация на тел.: 02/862 29 57 Резултатите от Конкурса ще се обявят на 28 април 2022 г./четвъртък/ от 18 ч. в зала „Пенчо Славейков“ на читалището.

СЪС СБОРНИКА „ЕМИЛИЯН СТАНЕВ. ТОЙ И ДРУГИТЕ“ РАДКА ПЕНЧЕВА ОТБЕЛЯЗВА 115-ГОДИШНИНАТА НА ПИСАТЕЛЯ-КЛАСИК

Георги Марков има едно есе, което се нарича „За приятелството“. В него той пише за този вид междуличностна връзка по принцип, без да я конкретизира. В този текст „литературните“ приятелства липсват. А знаем, че те съществуват, те са особено оцветени при отделните автори и сами по себе си говорят много на читателите, на литературните изследователи. Писателят е човек като останалите хора, но и различен като характер и талант, често егцентрик и самовлюбен, и именно това прави тази междуличностна връзка особена и носеща друга информация. Г. Марков пише: „Голямата магия на приятелството за мен е в началото. Как то започва? Знам поводите за много приятелства, но никога не съм могъл да си обясня причината, поради която от толкова много лица, които ни обкръжават в качеството на наши съвременници, ние избираме някои от тях, които приближаваме до себе си и ги правим наши верни спътници за дълго време“.

В книгата си Радка Пенчева се опитва да открие разковничето на този въпрос, като го фокусира около личността и творчеството на Емилиан Станев. Дълги години главен уредник на музея на писателя в родния му град, с няколко книги върху живота и творчеството му, тя отново ни завръща към сложната личност на Емилиан Станев изключително през документалните свидетелства на неговите приятели. И чрез критическо-есеистичните думи на писателя за творчеството на неговите приятели. Принципът на двойното огледало.

Приятелството е сложно нещо и както пише Г. Марков: „Всеки път, когато срещнеш приятеля или приятелите, в каквото и положение да сте, вие изпитвате ободряващото чувство на топлота и сигурност. Някои хора се сприятеляват твърде бавно, процесът на приближаването им трае дълго време. Други стават приятели почти отведнъж, при първата среща, сякаш взаимно са се чакали. А трети хора цял живот се люшкат в съмнения дали наистина имат искрено приятелство“.

Но как върви това понятие, отнесено към личността на Емилиан Станев? В своите „Уводни думи“ Р. Пенчева пише: „В литературната анкета на проф. Ив. Сарандев с Емилиан Станев той говори, че не се е чувствал близък с други писатели. Може би само с Йордан Радичков. Все пак от ръкописния дневник на Надежда Станева ние научаваме за неговите контакти с други творци“. Приятелството предполага близост, доста други качества, които не всеки има, но несъмнено Емилиан Станев е контактен. В тази книга изпудват неговите близки контакти на битов признак – да цитираме отново уводните думи в книгата: „През 1970 г. държавата дава за ползване на Емилиан Станев вила в кв. „Бояна“ край София. Около него живеят и други писатели – Елисавета Багряна, Тодор Боров и др. Така се оформя т.нар. Боянска компания, в която влизат

Елисавета Багряна и нейната приятелка Жана, Тодор Боров и съпругата му Харитина, Блага Димитрова и Йордан Василев, проф. П. Диневков, Бранко Георгиев, Ем. Станев и Н. Станева“. Интелектуалци, писатели, поети, критици от епохата на Народната република, но дали те са били приятели с Емилиан Станев? Тази сложна дилема до голяма степен е осветлена в отделните статии в основния раздел на книгата „Емилиан Станев и другите“. Тя събира статии на Р. Пенчева по различни поводи, разкриващи различни аспекти от съприкосновенията – творчески и интелектуални – на писателя с Елин Пелин, Димитър Талев, Димитър Димов, Чудомир, Елисавета Багряна, Петър Диневков, Йордан Радичков, Тодор Боров, Борис Делчев, Блага Димитрова, Стоян Каролов. Връзки, които доиграждат

образи и надникват в творчески лаборатории, но едва ли можем всички да подведем под знаменателя приятелства, по-скоро вижте уточняващите подзаглавия след тирето на съответната двойка – „два художествени погледа върху дуализма“ (Ем. Станев и Елин Пелин), „духовно близки“ (Д. Талев и Ем. Станев), „едно интелектуално приятелство“ (Ем. Станев и Д. Димов), „богатство в многообразието“ (Ем. Станев и Чудомир), „документални свидетелства“ („за приятелството между Ем. Станев и Елисавета Багряна“), приятелството между Ем. Станев и П. Диневков (според Дневника на последния), „отново заедно“ (Ем. Станев и Радичков), „спомен за двама“ (Т. Боров и Ем. Станев), „едно сложно приятелство“ („Ем. Станев в оценките на Б. Делчев“), „творчески съприкосновения“ (Блага Димитрова и Ем. Станев), „приятелството между Емилиан Станев и Стоян Каролов“.

Това са единадесет статии за различни писатели и литературни критици от различни поколения и епохи и хронологично те засягат различни периоди от живота на Емилиан Станев, като тук слагаме и статиите на Емилиан Станев в Приложението за Чудомир (от 1937 г.), Димитър Талев (от 1957 г.), Димитър Димов (от 1966 г.) и Елин Пелин (от 1978 г.). Приложението е особено ценно за литературния изследовател и историк, защото обхваща метатекстове на писателя за писатели, които по един или друг начин са оказали влияние върху творчеството и възгледите му за живота и изкуството изобщо. Метапрепратките от приложението изграждат паралелни междутекстови връзки със статиите от основния корпус на книгата „Емилиан Станев и другите“, което концептуализира цялата структура на сборника. Книгата надгражда информацията

от сборника „Спомени за Емилиан Станев“ („ЛИК“, С., 2007), излязъл по повод 100-годишнината от рождението на писателя, с разширен обхват от имена и статии и хронологичен обхват на житейския и творчески път на Ем. Станев.

Голяма част от статиите почитат на документални свидетелства: записките на съпругата на писателя Надежда Станева, Дневниците на Чудомир, Петър Диневков, Борис Делчев, на Емилиан Станев, но също и писма, анкети, спомени. Съчетани с визуалния материал в края на книгата – факсимилета на документи, потретни и групови снимки на писатели на Емилиан Станев, те усилват документално-обективната тежест на книгата. По повод на предишни книги на Радка Пенчева, свързани с литературната история и критика и литературната архивистика, нееднократно съм изтъквал техните достойнства като важни национално-идеологически изследвания с допълващи корпуса на литературния персонализъм текстове, които продължават посоката да разчитат „литературата като жива памет“ (проф. Елка Константинова), стъпили върху стабилната основа на документа и архива и изпълнени с дълбок хуманистичен патос.

Мисля, че тази книга, издадена по повод 115-тата годишнина от рождението на Емилиан Станев, ще обогати критическият вклад към творчеството на писателя, но тя е и огледало за носталгията ни по един хуманистичен литературен проект на един от най-известните ни съвременни български писатели.

ВЛАДИМИР ШУМЕЛОВ

Радка Пенчева. Емилиан Станев. Той и другите. Изд. „Фабер“, В. Търново, 2022 г.

ПОСВЕЩЕНИЯ

ПОЕТ

На Гео Милев

Между ницетата и духа.
Но по-близо до Бога.
За едната истина - смърт, клеветата.

И дума светла получаваш.
Но винаги късна...

А си струва рискът -
истината пред славата!

Красотата ли?! -
тя отлага да спаси света...

ТРОХИТЕ НА НАДЕЖДАТА
На Велин Георгиев

Среднощните си чернови
откривам всяко утро
във кофата с отпадъци домашни...
Такава участ заслужава моя труд,
но
с душа, политнала за чудо, аз ще
изразям от трохите на надеждата
всевишната
зрънца от обич, песните с глаголи
на радостта,
Човечност от живота си излишен...
И тъй, додето рия със перо
във своята бразда...

ЕПИКРИЗА

На Тина

Старей, боледувам, Бог да ме убие! –
за златната ни възраст вече съм готов.
Каква е болестта ми? – навярно ще открият,
но само запомни ме – нежен, млад, суров.

Самият аз не знам кого у мене викаш –
един сладникав Парис, гневен Менелай?...
По този глупав начин двайсти век изтиках,
но мисля да изтикам до самия край.

Признавам, че красив живот
с теб живях,ей, Богу! –
настъпва мемоарен дълъг период.
За девствени целувки да си спомним – много,
все девствени целувки, все под синкав свод...

Когато Принц залюбил Момата неродена,
театърът ни бързо станал на Живот.
Днес толкова Гордани се тълпят край мене,
но вече Принц не съм – без трон и без имот.

Навярно искат злите Гордани да докажат,
че могат да ме имат просто от каприз...
Бях Принц за тебе аз, сега съм само нажът,
сега съм стар поет, тогава – млад артист.

Поне така ще мога до гроб да те възпявам
от мъничката сцена – брачниот легло...
Последна епикриза Господ ми поставя:
- Ти болен от любов си ... Виж какво било!

СБОГОМ, ПРИЯТЕЛЮ!

В памет на Томи Йовчев

В театъра „Сълза и смях“ все за тебе пяхме
и молихме се Богу все заради теб...
А ти остана там, под боличната стряха,
сега дойде при нас, обвит цял в черен креп.

ЛОВЕЦ

На Веселин Ханчев

Това е твоят светъл лов –
да хванеш образите за опашката,
тъй както друг не ги е хващал.
И с ласка да ги приютиш.
Да ги притеглиш към душата:
жена, море и вятър;
тревн, дървета, облаци, звезди;
сняг и дъжд, куче, мравка,
дете, сърна... Вселена –
в движение да съхраниш.
Открития,
които само Бог ще ти признае,
а дявола
със хули ще ти заплаш.
Ако наистина уцелиш
и със думи ги изваещ.

МОНОЛОГ НА ЧОВЕКА,
КОЙТО ЛЕПИ АФИШИ

На Атанас Далчев

Разнасям афишите – чужди послания,
а своите нося навити в душата.
Затуй са невидими монте рани.
Аз всеки ден Божи
пътувам със вятъра.
Лепило и четка – до крайната улица,
край гъби рекламни, кина и театри,
край хора работни, цветя и улици.
Ще нося покани, додето ме има.
Додето със синия небесна каруца
дъждът ме настигне внезапно и мине
през мене.
Подобно афиш ще се смъкна
от стълба на времето.
И ще замина.

Худ. Татяна Полихронова, Пейзаж III

И сбогом, мой приятелю, аз през съзри викам,
а музите все тъй са на този кръстопът –
тъга, тъга от синьото небе днес блика,
и Аполон повтаря тихо: Няма смърт!

Ти беше артист и музикант, приятел верен,
предвождаше ти свитата на деветте,
за теб днес всички музи се обличат в черно,
цветето посърна, не иска да расте ...

Приятелю, прощавай, кълнем се в паметта ти,
че ти ще идваш пак усмихнат между нас,
че твоя лик сам Господ тук ще ни изпрати –
с усмивката чаровна и с топлия ти глас!

МЕЧТАТЕЛ

...моята съдба е да умра, като мечтая...
СТЕНДАЛ /Из „Червено и черно“/

Обикновен човек... Един поет – мечтател
на този свят аз, Господи, съм бил.
Подобно хилядите други си ме пратил –
и с праведни, и с грешници да бъда мил.

Но никога, но никога да не пробия
железния таван, под който дух съм свел.
Класически мечтател с тъжна орисия –
да губя битки, като Жулиен Сорел*.

Обикновен мечтател!... Както си мечтая,
обвил съдба в червено-черни стихове,
така ще стигна утре портите на Рая –
по име Свети Петър ще ме призове.

Защото и мечтателът е праведник,
накрай би трябвало да е възнаграден...
Не бях ни сляен на деня, ни богоравен –
мечтаех, пишех... И за другите след мен!

*Героят на Стендал

Анелия ЯНКОВСКА-СЕНГАЛЕВИЧ

ДАР ЗА СТОПАНИНА

Дългокоса и неразтъпила под дланта на южняка зелен,
Все сънувах денем и нощем онзи,
който ще бъде до мен,
във чинто очи ще се вглеждам и ще пее в душата ми кос.

Появи се. Сноп клонки оряза. Ще наминем по сенокос.

Врхлетя ме дъждът, пекна слънце,
зашумена изправих снага.
Цветове и пчели, малко зрънце, летни тайни... Но кой разгада
Как за него към пътя се визрах и потрепах при всеки нов звук?

Иде той! До сърцето ми спира.
Оплеви. Пак за кратко е тук.

Есента ми го връща накрая – всеки грозд нежно в коша реди.
Моят дар е приел. Вече зная: бях лоза, вместо вино преди!
С част от мене сега си отива.
Съпровождам го като берекет.
Нека виното ми отпива на тежка сватба, на кръщение...
Нека има за лек, за разтуха! Да си спомня все празнични дни!
Да почерпи, северняк шом задуха, и на помена да не скърби.

МОНОЛОГ НА ЕДНА ЕВА

Позна ли ме? Изваяна съм просто: парченце кост, облекено във плът.
Поток слова: стаени, нежни, остри - утеха и горчилка за из път.

Тръстикова, сумрачна и крайбрежна - бял гребен за насрещни ветрове...
Молитвена искрица за надежда.
Съзла, която с времето расте.

Проклятие или благословия?
До тебе съм - за зло или добро.
Позна ли ме? В усмивката се крия и в болката на твоето ребро.

СЪТВОРЕНИЕ

Беше приказно. Беше зелено.
Май дхътеше на чернозем.
И покълваше в мен устремено и тържествено новият ден.

Всяка болка и грижа премахна.
Сила пролетна ме осени.
Сякаш някаква тайна отгатнах – станах просто гнездо от лъчи.

Бях унесена. Бях упоена.
Бях пазителка на красотата.
И скривалище бях, от което ще започне отново света.

ЖИВА ВОДА

Водата на река Йордан, която с Богоявлението още диша,
отново и отново е свидетел – обръща се назад веднъж годишно.

Предава ни благодатта, водата, завинаги в единствено кръщение и, осенена от Светия Дух,
ни брани и в беда и в нападения.

Водата, от молитви напоена, в рода ни древен векове живее.
И няма да се свърши, шом я търсим.
Водата жива с жаждата по нея!

АЛПИНИСТ

В памет на Асен Татарчев
В очите му трепти зора, докоснала планинско било.
Уж тук и с нас е, но долавям, че нещо друго му е мило,
което властно го зове и го превръща във загадка –
така не му е по сърце пътеката, досадно гладка...

Той дребните ни страхове посреща с тъничка насмешка,
ала изпаднеш ли в беда, ще ти помогне по човешки.
Над пропасти и върхове би те пренесъл с орлов мах.
Един откъснат еделвайс е непростимият му грях.

И знам, че както е на път, е писано да се помине – притиснат до планинска гръд и стоплен от една лавина.

Анелия Янковска-СЕНГАЛЕВИЧ е родена в гр. София. Завършила е СУ „Климент Охридски“, специалност „Българска филология“. Има многобройни публикации в литературни издания.

Носителка е на поетични награди на името на Димчо Дебелянов, Веселин Ханчев, Пенчо Славейков – гр. София и на награди от националните литературни конкурси: „Витошко лале 2013“, от Международния конкурс за поезия „Лирични гласове“ (2015), IX Национален конкурс за учители-творци „Анубис-Булвест“ (2017), „Свищовски лозници“ (2019) и др., както и от Националния литературен конкурс за детска поезия „Стоян Дринов“ – гр. Панагюрище – (2012).

Лауреат на Националната награда за детска литература „Петя Караколева“ (2011).

Автор е на книгите „Къща без покрив“, „Екзотика в кухнята“, „7 дни чудесни“, „Незрима светлина“, „Влюбеният момък“ и „Хайде с Мечо за меден“.

Съавтор е на учебници и на учебни помагала по български език.

Удостоена е от Съюза на българските писатели с грамота за принос в българската литература.

Член е на СБП и на СБЖ.

Виолета СОЛНИКОВА

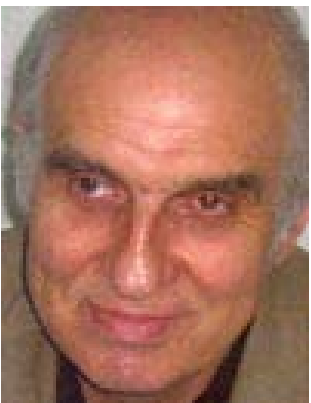
ХАЙКУ

заспало село
кучешки лай
преди първи петли

“ “ “
духът на чая
тръгва
къмбляците

“ “ “
аз и спомена
прегрънати
на моста

“ “ “
разкъсани
от вятъра думи
отнасят очакването

Людмил СИМЕОНОВ

НОЩЕМ

Внезапен вик ли ме събуди във нощта или простена вятърът във есенните клони?

Навярно нещо лошо съм сънувал или пък – нерви може би.
Но аз не мога вече да заспя.
Излизам на балкона.
Вън е тихо.
Земята топло диша и не свети дори един прозорец.
Но защо ли си мисля, че викът си беше истински?
Чие сърце не беше издържало във тази тъй привидно тиха нощ,
когато всички болки изпъзвяват от своите леговища,
когато сме най-безпомощни пред самотата,
а утрото е толкова далече?

Над мен са безразличните звезди.
Над мен е космостъ – една огромна бездна и сред нея – един човешки вик.

СРЕДНОЩЕН БЛУС

Така е хубава нощта!
От златните тромпети на звездите се лее блус.
Това е твоят танц!

“ “ “

мидата прегърна
болката
бисер блесна

“ “ “
стари снимки
усмивки
и безгрижие

“ “ “
мълчанието
опит да ти
кажат нещо

“ “ “
нашта заспива
с песента
на дъжда

“ “ “
на крилете
на музиката
душата ми лети

“ “ “
мъдростта
на залеза
е позлатена

Навярно някъде сега танцувам!
И пълна е нощта със музика,
със гласове и смях.
И празнични наздравии се вдигат.

А мойта чаша е догоре пълна със самота и мрак.

ИСКРАТА

Искри са думите, които пишем,
изпод длетото на каменоделец.
Но колко струват те, ако я няма единичката у нас - Искрата Божия?

Без нея как душа ще вдъхнем ние на мъртвия, студен, безчувствен камък?

Напусто ще са нашите усилия,
а стиховете ни – мъртвородени

КЪСНА ИЗПОВЕД

Сега най-нужна си ми ти, любов!
Пред прага на прииждащата зима
сега най-много трябва да те има:
да бъдем с теб под снежния покров!

Най-нужна си ми ти, любов, сега!

Когато лед природата сковава,

да си припомним с мъничко тъга

това, което вече отминава!

И винаги, когато ми горчи,
когато болката е неизбежна,
да срещам, искам, твоите очи -
добри, всеопрошаващи и нежни.

ОРЕОЛ
В памет на баща ми

И тази пролет разцъфтяха
овошките, от тебе засадени,
и, както винаги, край тях пчелите
отново внят златен ореол.

Ти цял живот не си отдъхна, тате!
И всичко се повтаря, само тебе
сега те няма, за да се порадваш
на този свят, от теб пресътворен.

ПОЕЗИЙО, ДОБРЕ ДОШЛА!

АЗБУКАР

Аз живея в различни епохи,
много пъти съм се преродил!
Продължава и днес моя поход –
бях Кубрат, Аспарух,... Самуил...
Бил съм Тангра, Наум, Петър Дънов,
Добри Чинтулов, Левски, Ламар...
В мен великата вяра на българин
от Балкана политва до Марс.
Не успяха вразите жестоки
да сломят моя труд и талант,
аз се вдигах на бунт със Бърдоква
и превземах Страцин със десант.
Колко пъти се раждах и тинех,
колко пъти неустово смел
падах в твоята прегръдка, Родино,
но пониквах в гнездо на орел
и се вдигах с дружина комити
да спасявам достойнство и дом,
или в странство далечно се скитах
обруган, наклеветен и хром...
Но се раждах във Тебе отново
с песен пътят ми да продължи,
мое българско бащино слово,
с теб възкръсвам и вечно съм жив.

Димитър ХРИСТОВ

ЛЮБОВ ПО ВРЕМЕ НА КАРАНТИНА

Божнето наказание дойде,
грешни сме и чакаме присъда.
Който днес все още е добре,
сам не знае утре как ще бъде.
Карантина, санкции, режим.
Търсим упование, утеха.
Колкото по-силно се боим,
толкова по-дълго ще отеква
чувството за паника и гнет,
смесено със гняв и неизвестност...

ПОКЛОН ЗА ПОЕЗИЯТА

На Славимир Генчев

Светулчица
или светкавица,
Поезията ме спохожда в мрак,
ту вещица и ту красавица,
ту просяк гладен, ту юнак.
Най-възхитителната обич
и най-разяждащият гняв,
най-неочаквана прокоба
и най-благополучен прав.

Непредвидима
и ранима,
ту любовомъдра, ту пък зла,
римувана или без рима,
Поезията, добре дошла!

Във часове на отчаяние,
във часове на горд подем,
Поезията е призвана
да продължи, дори да мрем.

Поезията е безсмъртна,
на вечността е тя сестра
и след смъртта ще се завърне,
пробила земната кора
със кънливите на живота,
със собствен цвят и аромат,
с минорна и с мажорна нота
на този и на онзи свят.

ЛЮБОВ ОТ ПРЪВ ПОГЛЕД

Тя отмина и отнесе моя поглед,
отдалечи се и останах полусляп,
замаян от вида ѝ, се помолих
да бъде любовта ни като хляб
и слепешком я търсех да омесим
брашно, вода, мая и малко сол,
да втасаме с тестото за семейство
щастливо под венчален ореол.
Не беше съп, измислица не беше,
каква жена – красива и добра!
И осъзнах, че тя към мен вървеше,
пред мен се спря и може би разбра,
че трябва да се върне с моя поглед
и мрака да превърне в светлина,
целунах ѝ ръка и я помолих:
Копнея ви, станете ми жена!

БЪЛГАРИТЕ ВЪВ ВАРДАРСКА МАКЕДОНИЯ

Те са изгнаници в родината,
която се зове различно.
И търсят знаци сред руините
на род, език и идентичност.
Децата, откъснати от Майката,
те страдат, ала се надяват,
убивани и унижавани,
мечтаят за едната правда:
да се признае
и плода, и корена
и да не се забравят жертвите,
да секнат всички сквернословия
на антибългарската мерзост!
И ако има демокрация,
завинаги да се признаят
история, език и нация,
и Българската ни екзархия...
Не алчност или стара слава
задържа гни във Македония,
а туй, че сме една държава,
един народ и ген, и спомени,
които Майката България
в кръвта си носи неизменно
и болката ще ни прогаря,
докато сме разединени.

НАЗДРАВИЦА ЗА БЛУДНИЯ СИН

Тук всичко ми напомня за България –
и хората с напевния си говор,
и въздухът с балкански аромати,
и всичко старо, вапцано поновому.
Тук всичко българско е мацкано,
подтискано
и затова понявга избуява
тъй ярко и спонтанно, толкоз искрено,
че сякаш нашата държава продължава
да е една – с един език, с един народ
и със българските светли диалекти,
в които Ю, Я, Щ и Ъ с Й кротко
хортуват си, допльват се навекти...

България не е за мен чужбина,
наричайте я както више щете,
тя е отечеството ни любимом,
не го кроете и не го делете!
Защото Мизия и Тракия, и Македония
са стълбове на българската вяра
и ако някой къса своите корени,
нехранимайко е за майка си – България.
Завършвайте се блудни синове,
че кръвта ни българска вода не става.
Ако не знаеш кой си – никой си, човече,
ако си българин, бди такъв, наздраве!

Битоля, 2 август 2011 г.

Худ. Татяна Полихорова, Пейзаж IV

МЯСТОТО

Янчо МИХАЙЛОВ

На младини несполедена любов бе гласнала Тотко Мотев към писане на стихове. Надяваше се, че дамата, на която бе посветил стиховете, ще се трогне от тях и ще го заобича. Уви, това не се случи, но той продължи да пише стихове. Занесе ги в местния литературен кръжок. Белокосият поет, ръководител на кръжока, го прие радушно. Изглежда съзря някаква искра в него и го насърчи.

Родителите му бяха неучи хора. Четенето на книги за тях беше тежко и излишно занимание. Баща му го хокаше, когато го видеше, че си е купил нова книга. Присмиваше му се, че пише стихове. Едва, когато Тотко получи първия си хонорар от отпечатани в местния вестник стихове, той го поощри: „Пиши, шом има сметка!“ и не пропусна да се похвали пред колегите си: „Синът ми ще става писател!“

Едно лято баща му бе отишъл на рехабилитация в един санаториум. Там харесал една младичка медицинска сестра за снаха. Показал ѝ снимката на сина си: „Хайде да те запозная с него!“ „Какво работи той?“ – попитала кандидат-снахата. „В момента не работи. Кара курсове за писатели. Пише стихове“. „А, такъв не ми трябва!“ – отсякла медицинската сестра.

Баща му не доживя нито първата му книга, нито първата му женитба. Умря с горчилка в душата си, че синът му е непрокопсаник. Докато беше жив все му повтаряше: „Ти не си полезен и за себе си! Един пирон не можеш да заковеш. Язык ти за прочетените книги“. А към сестра му, която не показваше никакви особени дарования, бе особено благоразположен и снизходителен.

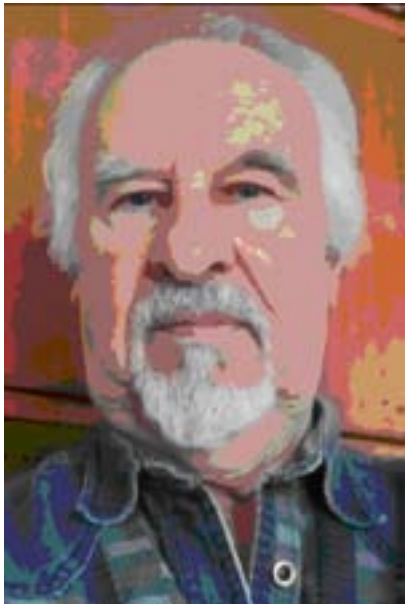
Когато беше осем-деветгодишен бе направил някаква беля. А баща му за всяка пакост го постигваше здравата. Беше говорил с майка си да не казва на баща му, за да му се разминне този път боя. И майка му обеща. Но през нощта той се пробуди от разговора в стаята, където спяха родителите му. Семейният съвет заседаваше. Майка му явно не бе спазила обещанието си. „Аз ти казвах да не го правим, ама ти на: „Искам второ, искам второ“. На ти сега, чукай си главата с него!“ – отседи баща му.

На сутринта, когато родителите му отидоха и давамата на работа, той взе въжението, с което сестра му подкащаше на двора, помъкна детското си столче, застана под старата слива пред къщата, стъпи на столчето, направи от въжето примка, върза го за един клон на дървото и окачи примката на шията си. Беше чел, че осъдените на смърт чрез обесване не ги бясат втори път, ако се случил бесилката, и затова премести въжението на по-тънък клон. И докато се колебаеше дали да скочи от столчето или да го ритне, дойде баща му. Поне боит му се размина.

И първата, и втората му жена напълно споделяха мнението на баща му, че е непрокопсаник. Първата го зарязва още на втората година, втората го иттряла малко повече. И двете гледаха със снизходителна насмешка на литературните му занимания, въпреки че утвърдени автори казваха за него, че е самобитен талант.

След пет издадени книги – три със стихове и две с проза, най-послед, малко преди да навърши 60 години, го приеха за член на Съюза на писателите. Членството в съюза сега не даваше никакви привилегии както по времето на социализма – автоматично диплома за висше образование, синекурна длъжност в окръжните съвети за култура или в някоя редакция, сключаване на контракти за написване на книга и пр., но за Тотко Мотев това бе признание. Признание за не него, а зад другите. Реши да навести престарялата си майка и да я зарадва с това признание. „Мамо, вече съм член на Съюза на писателите, на който са били членове Иван Вазов, Пею Яворов, Пенчо Славейков“. „Добре, мама, хубаво, да си жив и здрав“ – вяло каза възрастната жена. Усети някакво безразличие в гласа ѝ. „С кои каза, че си в един съюз?“ „С Вазов, Яворов, Пенчо Славейков“ – повтори признатият вече писател. „Не ти е там мястото, сине!“ – отседи майка му.

НАЙ-ОЧАКВАНИЯТ ДЕН

**Иван ЕНЧЕВ на 80 години
С Божията воля: 25. 03.
2022, Благовещение**

Цялото село Златарица празнуваше освободението си от османското иго... Дамян и Дилияна излязоха из въдупешевната навалица в храма. На самия праг на черковните двери ги причакаваше сянката на близкото минало – разкаял се непознат злосторник.

Отвън ги заслени блясъкът на хладния ноемврийски ден. Клокочещият звън на черковната камбана кипеше високо над хората, над къщите, над дърветата, над всичкия тукашен свят.

Отстрили няколко стари жени започнаха хлевоусто да одумват двамата луди-млади. Хорската мълва има кучешка уста – само с камък се затваря. Кой ти ги вижда клокарите?! „Любовта е светица! Прави чудесни и денем, и нощем“ – радваха се младите души. Вече никой не можеше да ги раздели. Те платиха скъп данък на войната. Сам сами се освободиха от своето най-тежко робство – раздвоенето на несподеления взаимен трепет.

Така тръгнаха през селото – ръка за ръка, сърце за сърце! Пресякоха мегдана. Волни като пролетни гълъби. Щастливи. Непорочни...

Слънцето ги осветяваше с благи лъчи от самия връх на небесата. Хълмът Чуката стърчеше високо, високо над близката река. Напомняше им, че любовта е като изкачването на стръмен баир. Старият отец Иван, ако вчера не беше погинал от башибозушка ръка, сигурно щеше да ги дари с благослов: „Човек всеки ден изкачва пътеката към една своя Чука. Всяка височина се покорява крачка по крачка. Само мечтите хорски бързат търчешката през поляните на живота. Аз е бързано с отровни змии и всякакви гаднини.“

Как хубаво е човек да си има един мъдър отец Иван, на когото да се доверява и в мъка, и в радост! И да му вярва, че гълъбите сутрин кълват роса, за да не забравят своите слънчеви сънища и цял ден да е светло в душите им...

Дамян и Дилияна така дойдоха до Желепото кафе – все тъй хванати за ръце, сякаш се канеха да прегазят заедно от камък на камък най-хлъзгавия брод на мътна река.

Данко Желепа, шом ги съзря на прага, зяпна да кресне срещу момъка: „Ти срам нямаш ли!“ Из устата му изпъзля само едно змийско съскане и той се стисна за гърдите. Стори му се, че сърцето му се разлука като кората на капнал орех.

Сякаш някой пиян душманин дръпна постелката изпод нозете му. Той се олюля и бързешката седна на близкия стол. Хич не искаше да се посрами, че го е победил някакъв си голтак. Отново зяпна да прокуди този нежелан зет, но тутакси прехапа устни под черния си мустак. Незнайно откъде изгънялото гласче на стария отец Иван му прошепна: „Всички сме рожби на първородния грях. За какво живеем на този свят, ако не можем да простим на една истинска любов?!“

Желепа преглътна бързешком горчивата обиди – зальк от най-горещата хапка в живота му. Изправи се с уморен поглед към Дилияна, сякаш не виждаше Дамян до нея. Едва-едва протегна десница с прегърбена длан като за целувка при благословия:

– Влез, дъще, влез! Защо стърчите на вратата като срамежливи сурвакари?! – изрече дрезгаво, но височко, сякаш се боеше, че чуждите хора в кафенето няма да го чуят. Позамълча и добави по-тихо и по-дрезгаво като пред неканени приишълци: – Аз не ям хора...

Отново седна. Гърлото му се стягаше, сякаш там беше залепнала хрочка. През прага на душата си той пусна да прекрачи само Дилияна, неговата свидна рожба. Остави чуждия момък да стърчи отвън като презрян другоселен, който се е заскнил да го ограби посред пладне, без да му мигне око.

Кафеджията Калчо, Куция Райчо и други неколцина постоянни посетители на кафенето млъкнаха и зяпнаха любопитно какво ще стане. Така притихват домашни пилета край своята квачка в къшето на подреден селски двор, когато на просъхналия връх на най-старата овошка изневиделица кацне сокол.

– Бай Данко – каза Дамян, изправен по войнишки, – не ти ща никаква друга зестра. Стига ми тази радост – той потуна Дилияна по рамото. – Тази е най-голямата жълтица, с която ме даряваш за цял живот.

– Тате, ще ни благословиш ли? – побърза да добави Дилияна с посърнала усмивка.

Не толкоз думите, а нейната усмивка всбес баща ѝ още повече. Данко Желепа гледаше опулено, окумен като кълван петел с кълмонат гробен. Изведнъж се състари. Продължи да чувства сърцето си все тъй чуждо, като ръбест костелив орех, отбрулен с дълъг прът. Дилияна започна да му приказва мили думи, смутена от необичайната бащина мекушавост, пък той хич не я чуваше. Все се беше надявал, че този ден никога няма да го сповети. Трепереше от яд и си мислеше: „Отсега насетне и голтащи ще ни управляват. Затуй няма да прокопса нито селото ни, нито държавата ни...“

– Сбогом! Шом мълчиш – рече решително Дамян и стисна по-здраво ръката на Дилияна. И двамата се обърнаха към вратата като един бунен впряг, заслени към някоя стръмнина.

Желепа се понадигна от стола си с прегърбен кръст – сякаш някой го беше захлунил с голям похлупак и той се чувстваше приклекен в черупка като тромваа костенурка.

Изпрати ги само с очи изпод своята тежка коруба.

За пръв път някой мъж се осмеляваше да грабне негова скъпа стока и той,

тежният търговец, нямаше нито думи, нито пари, нито оръжие, с които да го възпире. Под мътилката на злобата, на дното на неговия башин поглед, се утаяваше светла надеждица, че ще стане чудо и шерка му Дилияна ще склони глава пред неговата дума. Тя проблясваше там като златна пещчинка, изровена из пясъка на неговата господарска душа.

Още малко и корубата на Данко Желепа щеше да се разцепи на няколко парчета – не като черупка на перлена мида, строшена с камък, а като убежище на костенурка, запокитена от як орел чак от небесните висини към някой остър зъбер.

Наблизо дълбоката река – самият символ на живота – продължаваше да клокочи, както от паметвека, и нейните талази продължаваха да влечат надалече поредния ден на вечността. От двете ѝ страни хълмовете продължаваха да се надвесват над селището като стари клокарки и нашеняваха вехти легенди и нови предания.

Дамян и Дилияна се отпримчиха от костенурския поглед на Данко Желепа и припнаха навън през ниския башин праг. Приличаха на волни гълъби, излетели из кафе. Отвсякъде ги пронизваха махленските очи на бъдещето, настървени да ги прострелят заради техния полет над купищата от чакъл и тиня.

По синята небесна моравя иззад гъсталака на тополовите клони край реката пълнеше наеженото слънце – златен таралеж! Дебнеше ги хем любопитно, хем бодливо.

Баш по български...

„И малкото камъче преобръща колата“ – казва българската народна мъдрост. В Руско-турската война през 1877-1878 г. кръвопролитният сблъсък в края на ноември край Миндя, Мерданя и Златарица, недалече източно от Търново, не беше продължителен, но прекратури военната колесница на генерал Сюлейман паша. И тук, както при прохода Шинка, беше преградено османското настъпление към обсадения от руска войска град Плевен. Само четири дни след този бой приклекената многохилядна османска армия в Плевен се предаде! А за армейските мащаби на големите сражения боят недалече от Златарица бил определян като малък. – Тъй дребното зъбче на таралеж прегризва гръбнака на голяма отровна змия...

На младини кой ли не е страдал от своите сърдечни трепети, надежди и разочарования, както влюбените Дамян и Дилияна?! Скритият възглед пари най-жесток. Но любовта по време на война – сватбата с китки от черни божури! – ранява с още по-дълбоки рани, от които остават белези за цял живот...

До края на дните си полицейският офицер Дамян Попчето продължи да се хвали, че е учил в Одеската семинария със стипендия от Руското правителство. И непременно добавяше, че в освободението на Златарица и Елена са участвали като командири на полкове полковниците Александър Михайлович Лермонтов и Александър Александрович Пушкин, синовете на двамата велики руски поети Лермонтов и Пушкин...

Откъс от романа „Злато и чакъл“ (2012)

Христина РАДОМИРОВА

КРИЛЕТЕ МИ ЩЕ НОСЯТ НА РЪЦЕ

Човеците са тъй непредвидими и рядкост са големите души...
Доверие изгражда се с години,
а само в миг единствен се руши!
Наситих се на лесни зальгалки,
на щедри думи без искра и път...
Приятелите истински са малко –
над труните ми полети ще боят...
Ще бъдат с мене, знам, когато падам,
крилете ми ще носят на ръце,
дори от най-жестоката ми класа
ще върнат живо моето сърце!

ЛЮБОВ ЛИ Е...

На юли горещият пламък
във вените мои пламти...
И става безумен и палав,
когато до мене си ти!
Товава избувнат пожари,
които не искам да спреш.
И търсим безрезсови гари
с неистов от жажда копнеж.
Не влизам в шаблони и релси –
такава харесвах ме, знам,
Любов ли е, значи е смелост,
в сърцето ми вдигнала храм.

СМС

В памет на баща ми

Хей, здрасти! Как си, Ичо?
За кой ли път ти пиша есемес...
Ала сега е малко по-различно –
в отвъдното ти го изпращам днес!
Как искам пак да поговорим
за тъжните и смешните неща...
Обхваат ми ще стигне ли до горе –
незримите вселени и места?
Душата ми, раздорирана и боса
като вълче към месеца скимти...
По всички неизказани въпроси
уроците за прошката шепти!
Дано при теб небето да е светло
и в мен да сътворява изгрев нов!
Изпращам ти най-ярката камета,
надписана “На татко със любов!”

МОЯТ ДОМ

Ходи ми се в непристъпни дебри,
ние ми се живата вода,
дишат ми се небесата ведри,
изди ми се дива свобода!
Иска ми се птици да прегръщам
и над всяка земя суета
да издигна светлата си къща –
моят дом от спомен и мечта!

ИСТИНСКИЯТ ПРАЗНИК

Истинският празник е в сърцето –
времето с приятели добри,
в слънчевия допир на ръцете,
в тихото присъствие дори.
Истинският празник е без дата,
в делника съвсем обикновен,
в жестовите щедри на душата,
близнали от порив съкровен!
Истинският празник се повтаря –
в спомените дълго ще звъни
с нежните акорди на китара,
с виното на късите ни дни!

ЗАЛЪГВАМ СЕ С ИЛЮЗИИ И РИМИ...

Константин ЕЛЕНКОВ

Улавям се в непреодолима моя слабост: предпочитанията ми към класическата, римувана поезия. Оправдание, и то вървело удобно, намирам у ветерана Валери Петров. Сред неговите бисерчета, 12 на брой*, някога открити и ония стихове, които ми спестяват дългите обяснения:отварят портите на онова, което исках да извадя пред скоби:

Тез рими, ритъм и други там –
защо заради тях
отказах се от слънце, въздух, смях,
живот изобицо,
може би защото,
ако умееш нещо,
в естеството на твоето умение,
уви,
е жаждата да се осъществи,
а също и настойчивата нужда
да срещне твойте мисли
с мисъл чужда?

Ето как го е казал Боян А „Прибирам бурен и разхвърлям жито в природата на свивя си разум. Все още вярвам, че не е убито предначертанието на Еразъм. Все още знае, че животът има предимството да е необясним и зальгвам се с илюзии и рими...

Боян Ангелов е от малцината, които не се срамуват от римите. Напротив в тях и чрез тях той се чувства сигурен и неуязвим; в тях и чрез тях най-добре изразява и изповядва себе си и деня:

Добротата...
е другото лице на риска,
мост между греха и светлината.

ПОЕТЪТ Боян Ангелов е подвластен на природата във всичките ѝ форми и проявления:

Нивята да събдудя русокози,
в които плава житото узряло,
да препотарям плавните откоси
и да повярвам в житното начало.

И не сме изненадани, че остава верен и на римата:тя му дава свобода, за която говори и Валери Петров:

Или молитвеното „ТАКЪВ ЧОВЕК“*/
....Или:

Боян Ангелов е в непрестанен диалог. Или изповед.

...
Уморих се да ровя в скръбта,
а скръбта да се лута из мене.
Мислех пушека жълт за горене.
Отминавах преди да пр
Не пречупвал пред никого гръб
и все още нетърсец закрила,
пръснах всичко, събрано насила,
вкопчен в свръххранимата скръб. /
Мечтание/

Но в никакъв случай не е скучен събеседник;той е художник; и това го избавя от досадното декларативно каканижене:

Грабът, разлистил своя светлопис,
доказа правото си да посочи,
че е тъждествен пролетният лист
с нетленността на паметните плочи.
/ПАНАГОРИЦЕ/

...Или:
Всичко в мене се е насъбрало,
Струпамо под мълчалива прах.
Истината се оттегли в лато
и ми заприлича на косач,
трънал да коси сега, когато
сухите треви
се гърчат в здрач.
Здрачът е последното съпало
и ми заприлича на монах,
стигнал до кандилото, огряло

къщата,
в която не живях. /“ПРИЛИКИ“

Тук има и горчиво самосъжаление, и скръб, но и утехата за нещо изживяно и оживяло в стихове и мисли!

Ето например всеопроцаващото

Какво ме кара
още да следя
на дързостта приумиците луди?
Ще ме покрие
мъртва вода,
но живата ще ме събуди.
/ЦВЕТОВЕТЕ НА ПРЪСТТА/

/Или молитвеното „ТАКЪВ ЧОВЕК“*/

....Или:

Верността
има свое име,
предизвестено
от Бога.
Майко на верността,
възвиси ме
върху вярата си триного!
/ ИЗВИСЯВАНЕ /

Това са стиховете от стиховете, представяни в „Литература и общество“ */.
От „Реставрация на обелиска“ /2019/ съм запомнил „Покой“:

Протегнахме ръце и оцеляхме.
Събрахме камъните на купчини
и сякаш не останаха причини
да бъдем същите, каквото бяхме.
Но въпреки това сме все такива –
остатъци от минали кошмари,
в които вярата ни ще стовари
достатъчно вербална съпротива....

Толкова самоирония, но и сатира има в този откъс! Вербалната съпротива е неологизъм с особено значение. Особеното значение е запазена марка за този поет. Дори там, където най-малко сме го очаквали:

Като в прокажен манастир
живях, но не притворих
длани за молитва.
Какво да осъзня
и с какво
да възмезда нанесените рани?
Върху незащитимото стъкло
студът рисува
зноя
на плътта ни.

Или още:

Какъв е този свят,
защо кръжи
неспирно сред звезди,
над океани?
Шом истината
му принадлежи,
защо отваря и лекува рани?/
ЦВЕТОВЕТЕ НА ПРЪСТТА

Всъщност Боян Ангелов не е на самотен остров; мнозина и измежду по-модерно мислещите и пишещи поети римуват: Л.Левчев, Стефан Канев, Първан Стефанов, Биньо Иванов, Константин Павлов...

Лиана Даскалова казва някъде:

...не думите са от значение.
Светът е първородният.
Родени в мен, но повече от мен,
те са уголемена моя сянка.../ Д у м и

и още:

Аз не обичам бели стихове,
обичам рими...

*/ Този цикъл, публикуван в „Литература и общество“, Варна, брой 1 (70), май 2021 г. представя най-пълно моментната снимка на един поет, който държи на това да бъде чут...

*/ Валери Петров, СТИХОВЕ 2012-2013.

ДРУГИЯТ СТЕ-ФАН ДИОМОВ

Вече години наред този неповторим наш съвременник привлича вниманието ми. След неговите сценични и телевизионни изяви, които ми доставят изключителна естетическа наслада. Зад стотици срещи с публиката и значими духовни събития стои неуморният Стефан Диомов.

В биографичната си книга „Белите и черни клавиши на моя живот“ авторът ни повежда с невероятно откровение през своите „пътнища дълги, случки разни“. С нескрит хъс той ни предава необичайните си, често смехотворни преживелици. Ето една от тях :

Композиторът пътува от Плевен за София, когато на една от безиностанните се натъква на брадясал странник. Той се представил като отец Благой от Мелнишката църква и го помолил да го откара до София, защото е работил като реставратор на църква и станал жертва на крадци, които задигнали колата му, в която били и бонте, и парите му. Стефан Диомов взел присърце тази история, откарал Отеца до софийската автогара и дори му дал пари за автобуса до Мелник. Но когато по-късно Диомов разказал в София за тази необикновена среща, приятелите му го попарили с обилна доза смях. Отец Благой се оказва и темен поз-найник. Този номер прилагал често и така пътувал безплатно. В случая Стефан Диомов удивлява с невероятното си умение да прилага във всеки свой разказ неочакван край, както и усет за самоирония.

Неговите чувствителни речептори улавят и най-неосезаеми детайли от заобикаляния ни свят. Занитригува читателя, който неволно става съпричастен на приключенията му. Например в Стара планина, където по чудо Диомов се избява от жестока и безпощадна буря, връхлетяла изненадващо него и семейството му . Или пък срещата му с големия Емил Димитров в дома му и още, и още, и още любопитни истории. Впечатлен съм от увлекателния разговорен стил и разкошното боравене с метафори, както и от удивителното чувство за хумор.

А сега за другите негови страсти - фотографията и пътешествията. В течение на десетилетия Стефан Диомов съчетава творческата си дейност с непреодолимото увлечение да пътува по света и да запечатва неповторими световни пейзажи, нарамил фотокамера и послушен фотоапарат. В резултат на това – цели 7 самостоятелни фотозложби(?)! Стефан Диомов е автор и на 6 филма, запечатали славните му приключения. Наистина удивително!

Благодарение на него и прекрасните снимки, с които е илюстрирал книгата си, с лекота се пренасяме при забележителните природни феномени: ненагледните гигантски водопади – Ниагара, Виктория, Игуасу; Големият каньон – САЩ; Мачу Пикчу – Перу; Тач Махал – Индия; саванните пустини на Кения – Африка; Норвежките фьорди; далечните Тихоокеански острови – Фиджи, Нова Каледония, Вануату, екзотичните Хаваи и още, и още, и още...

Навсякъде разказвачът търси най-красивото и неповторимото, за да ни го предаде на нас, читателите-пейзажи, спиращи дъха, нравя, обичай, етническа пестрота...

Музикалната му дейност е позната на публиката – емоционални концерти при винаги препълнени зали, многобройни записи на популярни песни, както и създаване на театрална, детска и коледна музика. Последният му троен албум е събрал най-добрите му песни, характерни със своята неповторима мелодичност. Особено възвнува е, че певците в неговите концерти са изпълнители от няколко поколения, които дълго ще продължават да утвърждават музикалното му творчество.

Продрум ДИМОВ

ПРИКАЗНИТЕ СВЕТОВЕ НА ВДЪХНОВЕНИЕТО

Здравко ПЕЕВ

Картините на Татяна Полихронова познавам предимно от репродукции в литературни издания, от кориците на книги от Йордан Атанасов. Отделни детайли, колоритът на композициите, фигури, включени в абстрактни творби, остават в паметта, за да продължи „диалогът“ при следващи срещи с нейното творчество.

През есента на 2021 г. в гр. Раднево тя подреди самостоятелна изложба. Живописните творби представят творческо „пътуване“, богато на колоритни импровизации, хармонично преливащи се светове, нещо като творческа автобиография: „Моите ателиета“, „Между небето и земята“, „Разбуждане“, „Пейзаж“, „Пътуване I“, „Пътуване II“ (тази картина е на корицата с разказите на Йордан Атанасов), „Тенерифски мотиви“, „Сън“, „Пясъчни видения“, „Пейзаж I“.

Творбите са представителни за създаденото от художничката през последното десетилетие. Обикнат похват е смесената техника - маслени бои, акрил, пастел, колаж, акварел. Картините излъчват загадки, „знаци“ на фигурите и колорита, лиричен свят, който ни става близък; пейзажи, „отнесени“ от вихъра на времето, видяни в детството, природни картини, съчетани по логиката на твореца. Глъбинен свят, в който се оглеждаме, упойтелен свят на детство, природа, звездни небеса и морски бездни.

В картините сякаш е включен „код“ от символи, който ни въвежда и насочва възприемането. Този „код“ разчитаме и тълкуваме, докато навлизаме в просторите, изпълнени с фигури, излъчващи доверие, доброта, изящество и хармония. И тази доверчивост по силата на изкуството „води“ от картина в картина, свързва ни с „необясним захлас“, по стихотворението на баща й – поета Йордан Атанасов. Свързва в духовна близост слово и живопис.

Картините притежават и своеобразна приказност. Може би тя се дължи и на работата на художничката в детската школа по изобразителни изкуства при читалище „Родина - 1860“ в Стара Загора. Склонен съм да мисля за емпатийна връзка с детската непосредственост на изразяване и чистота, за която има достатъчно основание и в душевността на твореца Татяна Полихронова. Така можем да обновим и обогатим разбирането си за красотата на картинния свят – богат на видения и асоциации,

изпълнен с обикнатите от художничката детайли, с които заживяваме, свързвайки собствените преживявания с тази образна фееричност.

Богати на асоциации са картините, в които е включена символика на фигури. „Пазител на вечност“ – миниатюрна бяла кукумявка, върху „постамент“ от квадрати и правоъгълници, съдържащи фрагменти от листа, дървета, клони. Кукумявката – символ на мъдрост и вечност. „Квадратна луна“ – с бяло петле срещу дълбоката космическа бездна. Може ли събуди Вселената със своята крехка сила? Красотата на изображението сякаш внушава убедително, че изкуството е вселена.

Друга картина – полегнало голо женско тяло, сюрреалистична композиция, в която тялото пламти в оранжево на фона на планински вериги и могили. Асоциации и приемственост с майсторите от Ренесанса, импресионизма и модерната живопис от миналия век.

Фигурите, макар и умалени, в мащабите на композицията, дават простор за въображението, зад видимостта да продължим преоткриването на детайлите, да свържем колорита с емоционалното внушение.

Худ. Татяна Полихронова, Пейзаж II

Татяна Полихронова подрежда многопланово композициите на своите творби. Доминираща е и силата на цвета в лаконични, миниатюрни картини в картината, фрагменти, комбинирани в особена връзка, така че изразяват и сангвинентално носталгични чувства. В картините съществуват и видения от един „аквариумен“ свят, лирични сънища, приказки, по детски разхвърляни

квадрати, кубчета, къщички, планини, сини нощи и знойни небеса. Облачета и дървета – над тях дълбоко небе, пестри шарки на земните терени, пейзажи, кои-

Худ. Татяна Полихронова, Пейзаж I

то се подреждат за своеобразен „парад“ на колорита. В картините можем да заживеем, да се докоснем до „съседни“ светове, да съпреживеем празници и къщи, представени като силуети, загатнати, с акварелна прозрачност.

Светът, иска ни внуши Татяна Полихронова, е динамичен, многопластов и многоизмерен, и аз мога да го подреда вдъхновено, с лирични внушения, в съжителство между природа и живи същества.

В „Пейзаж IV“ са обособени няколко дяла, като фрагменти от картината; стилизирани къщи, дървета, тополи, коли сено, отново лирично топли, сбlijени и близки с лаконична приказна символика.

Пейзажите с фрагменти от предмети, съчетани с фигури, са предимно от два типа: светъл – дневен, и нощен – нюансиран в синьо, лилаво, оранжево. Отделните фрагменти можем условно да наречем „мигове“ от споменен живот. Предните планове са „овеществени“, а задните – в по-тъмна гама, с нюанси на синьо, тъмносиньо, лилаво, до небесен фон и бледа месечина, дори „квадратна луна“ – загадъчно скрита в оранжево сияние.

Но едно е общото за всички картини на художничката: предразполагат към внимателно, задълбочено „прочитане“ на живописните акценти и внушения. Тази наситеност на форми и колорит, тази ярка сюжетност, без да бъде илюстративна, оставя впечатление за богата живописна култура, импровизационна лекота и финес.

Татяна Полихронова със своите картини доказва името си на художник със зряло творческо майсторство, чийто изяви започват и откриваме при всяка изложба.

някакво „съвършенство“ на съня, когато се будим с предчувствие, че нещо хубаво предстои. И да се запитаме: какви илюзии рисува художничката, към романтично пътуване ли са устремени тези многоцветни платна? Тази бяла нишка дали разделя, очертавайки контурите на световите, или ги заобикаля, с обещанието да бъде връзката „земно-небесно“, и с тайнствени духовни сили.

А картината, наречена „Пейзаж III“ сякаш изобразява сцена, с преден и заден план, разноцветни правоъгълници, като декори и паравани, скрили загадката на спектакъл, който след миг ще се разиграе и ще ни открие тайни. Такива тайни, каквито ще ни разкрият и картините „Разпиляно“, „Между небето и земята“, „Сън“.

„Пейзаж III“ е колаж – предният план с животно, наподобяващо коза, заглеждана към полето, излязла от

повествованието на Йордан Радичков. А полето, фонът на картината, е съчетание на празнични зелени, сини, червени квадрати, правоъгълници; дървета и къщи, представени като силуети, загатнати, с акварелна прозрачност.

Светът, иска ни внуши Татяна Полихронова, е динамичен, многопластов и многоизмерен, и аз мога да го подреда вдъхновено, с лирични внушения, в съжителство между природа и живи същества.

В „Пейзаж IV“ са обособени няколко дяла, като фрагменти от картината; стилизирани къщи, дървета, тополи, коли сено, отново лирично топли, сбlijени и близки с лаконична приказна символика.

Пейзажите с фрагменти от предмети, съчетани с фигури, са предимно от два типа: светъл – дневен, и нощен – нюансиран в синьо, лилаво, оранжево. Отделните фрагменти можем условно да наречем „мигове“ от споменен живот. Предните планове са „овеществени“, а задните – в по-тъмна гама, с нюанси на синьо, тъмносиньо, лилаво, до небесен фон и бледа месечина, дори „квадратна луна“ – загадъчно скрита в оранжево сияние.

Но едно е общото за всички картини на художничката: предразполагат към внимателно, задълбочено „прочитане“ на живописните акценти и внушения. Тази наситеност на форми и колорит, тази ярка сюжетност, без да бъде илюстративна, оставя впечатление за богата живописна култура, импровизационна лекота и финес.

Татяна Полихронова със своите картини доказва името си на художник със зряло творческо майсторство, чийто изяви започват и откриваме при всяка изложба.

Галина ВЪЛЧЕВА

ПРИЗРАК

В небето, онемяло като бездна, над пуси брегове и градове, едно балонче плува. И изчезва – въздишка от предишни светове. Земята долу, болна и забулена от призрака на страх неизлечим, гъмжи от тъмни вавилонски кули, от хора със изплашени очи. И вместо да е дар тържествен свише, виси на косъм, заразен, животът – на пресекулки вдишва и издишва, и бори се, със зъби и със нокти, да изпъзти над маската стерилна, измамил всички дебнещи игли... Сподавил своите викове родилни, отчаяно животът се смали: трепери и сънува от години, под траурния грохот на смъртта, балончета – като въздишки сини, които се издигат над света...

ПРЕДЕСЕН

Между две летни мълнии – есенен дим, между два тежки облака – слънчева дия...

Колко странен е този сезон – неуловим, сякаш отвъд времето се провира.

Ту шуми глухо в дните ни листопадни, ту в топлиите нощи като съчка пропуква – гасне лялото, есента още е млада, а уморено някак в ушите бълбука.

Остарява времето, ни бавно, ни бързо, нито вече тече, нито още е спряло – просто ничие време в ничия възраст – нито още е Дух, нито вече е Тяло.

Само онзи вечен сезон е неумолим! Тъй безшумен е, безлътен и анонимен, а изтичаме в него като две струйки дим, отзвучаваме...

ПОЛЪХ

**В джунглите на Амазония живеят пеперуди, които пият съзите на сялиците птици, за да си набавят липсващите им заради климатичните условия минерални соли.*

Аз отдавна съм спящата птица, която с небесата високи се прощава насън, но и там, в дълбините, усещам крилата ти – като вятър ме галиш, полъхнал отвън. После дълго кръжиш над душата ми птича – и досущ като ангел си безлътен и лек –

всяка нощ ти бзмълвно изпиваш съзите ми, а пък сутрин отново се превръщаш в човек.

Но дори и когато отдавна съм будна и горчи ми солта на безкрайния ден, неизменно долавям как с криле пеперудени твоят полъх небесен се въздига над мен. И разтъквам очи, и се питам тревожно: „В тази възраст солидна – как повярвах в това? Пеперуди най-вече са напълно възможни, но няма има ангели още в света?“

ДЕВЕТИЯТ ОБЛАК

*„...И ето, в оня час на синята мъгла, когато млъква шум и тишината стене...“
П. К. Яворов*

Цяла вечност откакто живееш на завет в полите й, а нейното облачно било така и не си прекосил, но прииждат към теб, безпощадни и бели, мъглите й и корени спускат направо във твоите черни коси.

Към Морените сини ти гърбом пълзиш все нагоре, а... оставаш заздан в блестящите думи на Равния свят. И така си се впил в мисълта за човешките корени, че уж се отскубваш от тях, а пък те все те дърпат назад.

Колко цветни спирали оплете измамно животът ти и избодат с иглите им твоите чисти очи – ти гласа си изгуби, оглуша във световния грохот и... уж катерини върх, а стремглаво надолу търчиш.

Уж спасяваш, ден за ден, своята цялост насънна, всеки възел пристегнат разсичаш във трескав двубой,

но отдавна не помниш, че с камъка вдига се къща, че е покрив дървото, под който намираш покой... Цяла вечност откак си една земетръсна въздишка, ала синият час на мъглите е твоят спасителен срок, още можеш да скриеш лице във полите на Витоша... ..да заровиш очи във Деветия облак на Бог.

*„Градчето, заспалото малко градче...“
Давид Овадия*

Те са си същите: скучни градчета, събуждани нощем от влакови свирки. На книга са родни места на поети, в живота – междинните гари и спирки.

Там няма скъпи коктейли, казино, панелни квартири не дават под наем, късат се лентите в местното кино, а луксът е в дребните суми назаем.

Всички кръчмета са ресторанти, съседите знаят си не само името, от няма и как непризнати таланти в неделя на двора си тупат килимите...

Още ги има и още живеят тихите, малки и прашни градчета на Димчо, на Гео, Никола и Пейо, където все още се раждат поети.

Лилия КАШУКЕЕВА

ЕСЕН

Прекраснице! Чаровнице! Очите ти са въглен. Отдавна бавно ме гори, но никога докрай. Преди да се предам съвсем на пищните ти въгли, из запустелите гори ще скитам като в Рай. Преливат цветовете ти във жълто и червено. Навсякъде разливаш пак неземна красота. Плетеш килими от мечти в небето преродено и като вчерашен хлапак не ходя, а летя.

БЯГСТВО

Дали когато любовта умре превръща се в куп мидени черупки, понесени от бурното море към някой плаж с пясък златист и пухкав?

А после песента на гларус сив тъгата от раздяла ще изгони. Две руси плитки в слънчеви коси завиват пак измръзналите клони.

Нов изгрев озарява утринта над парения писък на вълните. Вълшебен глас ме тогли все натам и чуя ли го, тутакси отлитам.

ЧУДО

Облечено с рокля на бели ресни танцува с нощта като лудо, а пясъкът бавно го следва, ревнив. И ражда се приказно чудо.

И детският смях няма скоро да спре, щом чуе шума на вълните. По мирис солен ще те следвам, море. Из твоя безкрай ще се скитам.

И мои са всички: денят и нощта, вълните, ревът исполински и Черно море, с непрестанния танц. До мен със прокъсани джинси.

ЩАСТИЕ

В очите ти прочетох щастие. Как малко ни е нужно само! Доброто, скрито вътре в нас си е, в една-единичка дума: МАМО. И всичко друго е измислено. Словата са така излишни. Небето има цвят на вишнево, а слънцето над теб надничва.

Дената никога не лъжат. Не! В съня им бди магична фея. Смирено свивам рамене. За две усмивки днес живея.

МОЯТ ХРАМ

Моят храм е светъл път към рая, който само аз си знам. В него мога Бога да позная, щом Го видя: МОЯТ храм.

И докато Злото вечно търси пленниците нови на греха, аз откривам неуморни бързени без дъх се моля. Тук. Сега.

В пламък жив на мъничка свещица плахо се оглеждам и реда: “Господи, помилуй! Днес смили се над раба Ти жалък, обладан.

Време за причастие настана и напред пристъпвам, в благодат. Точното ми място е във храма. Странникът във него е богат.

ИГРА

Когато на гората й е тъжно умее и насила да мълчи. Наесен самотата е окръжност. Напролет гледа с грейнали очи.

През облаците слънцето е птиче, разбудено след сутрешния дъжд. Усмивката му напосоки тича, пропуска диво, като влюбен мъж.

В прегръдките на сива гургулица дъхът ми, неуморен, се поспря. Вилнее вятър – ураган, улисан с върхарите, във шеметна игра.

А долу, в пазвата на планината прозрачните води с тих глас шептят. Подобна красота е непонятна на този и на онзи свят.

Денят облича нощната си дреха, обсыпана с пайети от звезди. Заставам под небесен купол, крехък И зная, изгрев нов ще се роди.

ДВЕ ПОЕТИЧНИ КНИГИ НА ЛИЛИЯ ХРИСТОВА

Никола ИВАНОВ

Хайку и нава са стихотворни жанрове, сътворени от способността на поета да „хване“ мига. Образът, метафората да зафиксира моментното състояние и преживяване, изразено чрез асоциации, блеснала ненадейно и останала в съзнанието. Поради тези особености поетичното зрение се нуждае от дълбочина на проникването в нещата, от богато въображение и владение на асоциативните връзки. Задължително условие за успеха е поетичното съзнание да провиди зад думите. Тези кратки поетични форми не само трябва да запечатат мигове на прозрение и будното въображение, но и да отидат зад думите, където се крие същността на словото.

Преимущество с хайку е изградена поетичната книга на Лилия Христова „Градина под прозореца“. Още първото тристишие разкрива способността на поетесата чрез смисловия обрат необичайното да стане обичайно:

*Не научих
как се прави портрет на птица –
направих градина под прозореца.*

Само че за да се случи това, богатото поетическо въображение трябва да прогледне зад думите откъм обратната им страна, негативът да изсветлее и да се превърне в позитив.

Отговорността пред думите, пред словото откриваме в:

*Пиша
върху тънкия лист
на надеждата
с перо
от страх.*

За поетесата поезията хайку е: „Стъбла/ от тристишия –/ към кула/ с безсънно пророчче. Поезията е вечно безсъние, непрестанно будване, постоянна отдаденост до обреченост на Словото, за да не пропуснеш нещо важно. В малко думи да събереш максимум мисъл и асоциации – това е истинската поезия: „В лунна капка/ побирам/ мечтите си“. Образно поетесата оприличава слънцето над камбанарията със „старинна монета/ в дланта на облак“

Социалната чувствителност е изразена фино и деликатно: „Смокинята наднича/ като дете през прозореца./ Баба шепне/ пред иконата на Богородица./ Вдовицката й забрадка/ в гнездо на сълзи. Нощта „изтича през раните/ на небето.“ Увяхналите цветя асоциират с нерадостните спомени. Лирическата героиня на поетесата се оприличава със стадините, предхождащи появата на неперурдата. Моралните терзания са съпроводени с болка и тъга. А ангелската чистота е присъща на децата, защото те са недокоснати от пороците, за разлика от възрастните: „Единствено/ децата знаят,/ че ангелите са човечеи“. Това

се потвърждава и от: „Лист/ пастел, акварел.../ Детската ръка намира/ отледалния град/ от който аз се връщам.“ Затова лирическата героиня в редица хайки съжالياва и изживява драматично порастването, отминаващото чисто детство. Колко финес и нежност струи от стиховете:

*Глухарчета
в лятно петолитие –
прозвъня зимата.*

Смяната на годишните сезони е едно цвете: „в гардероба/ стрък лавандула/ разделя/ лятото от есен.“ Кокичето е предвестник на Надеждата, защото предвещава пролетта и отиващата си зима. Творбите са изпълнени с тъга. Март за лирическата героиня е преломният месец, защото подсеща за настъпващата пролет. Колко красота и духовност излъчват стиховете: „Пролетен повей/ Пред иконата –/ пламъче/ на минзухар. Облакът, който се опита да закрие слънцето се превръща в „дъжд от искри“.

Думите са истинската връзка между хората, понякога дори без да са изречени. Те ни срещат с другите хора, предвещава бъдещи срещи. Докато си служим с тях, винаги има Надежда.

Полифонични са хайките, когато провокират, предполагат и представят възможност на читателите за сюжетно развитие чрез читателското въображение. Повечето от творбите в „Градина под прозореца“ са именно такива. По сълбата от тристишия на „Лилия Христова“ се изкачва високо, в селенията на духа.

В стихосбирката „Мост към тишината“ Лилия Христова отново потвърждава предпочитанията си към кратките поетични форми. Очевидно споделя разбирането, че в литературата, особено в поезията, трябва да е тихо на думите, а широко на мисълта, както казва в свое прекрасно стихотворение Некрасов. И тази стихосбирка е тънчка, с около тридесетина кратки стихотворения, част от които хайку. Поетесата заявява в едноименното стихотворение:

*Напразно се опитвам да напиша
дълго стихотворение,
дълъг разказ, повест...
Кратък е моят
между мен и живота.*

А още първото стихотворение въздува със своята мъдрост и приемане естеството на живота със своите извечни закони: „Шумната младост/ отмина /. Няма рифове в пристана.“ Страстите утихват, настъпва зрелостта, но това не трябва да ни резигнира, защото всеки етап от човешкия живот има и своите преимущества. Много по-смислени ще сме, ако усетим още от детството възгледането навътре в себе си, размишлението: „Детство – връх/ реки/ брегове и/ мост/ към тишината.“ („Детство“). Впечатлява чистотата на преживяването и съзерцанието в „Юлско утро“, способността на лирическата героиня на поетесата: В бистротата на реката/ чуваш шепота/ на силни тревн/ между слънчевите камъчета./ Светлина без сенки.“

Обикновено е хладно в стиховете на

Лилия Христова. „Липсва пролет“ е поантата на „Объркват ме“. Дори определените „с ритъма на лятото“ думи са „есенини листа“. Самохарактеристика на поетесата е „Мълчание“:

*Мълчание
в предверие
на храм.
Плод
на столетна
смокиня.
Песен
на дъжд
по листата.
Аз съм.*

Съзерцанието е основно настроение и състояние, което води до възгледането на лирическата героиня в случващото се и преживяването.

Любовта в „През неделната ми врата“ е деликатна, а не обсебваща. Лирическата героиня не желае да властва над любимия, а да му осигури свобода. И в същото време да достигне до мигове, в които „да забравя как съм“ и „да не си спомням коя бях“. Съзнава, че за да бъде желана от любимия „не трябва да бъда –/ жената/ от твоите представи“, трябва постоянно да е нова, различна, за да е интересна и привлекателна за него. Тя се стреми към автентичните чувства, в които няма преиграване („Забавям пулса“). Много важна за любовта е представата, духовната връзка („На цветарската витрина“). Любовното чувство в лириката на Лилия Христова е пропито с екзистенция, защото е далеч от екзалтацията.

Много силно е усещането за изтичащия като пясък между пръстите живот („Вътрешен часовник“). Затова трябва да се радваме при всяко събуждане, защото хайку. Поетесата заявява в едноименното стихотворение:

*Напразно се опитвам да напиша
дълго стихотворение,
дълъг разказ, повест...
Кратък е моят
между мен и живота.*

*Ще посея мълчание
в дългите снежни дни.
Ще поникнат думи
напролет.
Ще растат
през лятото.
До листопада.*

Стиховете на Лилия Христова са пропити с мълчание. Мълчанието е най-плодоносното творческо състояние за поетесата. Мълчанието е нейното „Аз съм“. Нейните мълчания са говорещи, те споделят повече, отколкото можем да изречем с думите. В самотата си тя изпитва усещането за безсмъртие, защото се чувства напълно свободна („Събота“).

Тази поетеса силно се въздува от темата за Свободата. Дълбоко смислено и преживяно е хайкуто:

Светулки в лятна шеп.

*Свободата е
самота.*

Като че ли пълната свобода може да се постигне само в пълната самота – до това философско разбиране достига поетесата. Защото иначе винаги човек трябва да се съобразява с някого или нещо. Неслучайно поетесата завещава на сина си гениалните стихове на бохе-ма Франсоа Вийон, защото този Поет има „склонност/ към скитничество и поезия“, т.е. към Свободата. Пък и за един поет съдим и по творческите му пристратия, които завещава на следващите най-близки – децата, които ще го продължат.

Лирическата героиня на Лилия Христова пише „С перо от гларус“ и мечтае с него да пронже „небесния лист“. Лириката й блести от чистота: „желанието ми за детство/ е неистово –/ кади-феното море в дланта/ на татко“ („Вятърът на север“). Затова чистото детство е любимата възраст и време, то е незабравимо. Прекрасно е стихотворението „Ярка панделка“, в което става дума за „неродената дъщеря“ на поетесата.

Във великолепно стилизиран „Шанс“ лирическата героиня мечтае да е „облакът над пролетния явор“, който ще завали „...над полето/ от глухарчета“, а различните клони са „зелени неперуди“. Това е домът, за който мечтае поетесата.

Морето, синият цвят на водата са любими за Лилия Христова. Това усещане е в кръвта й, защото от раждането си е закръмена с него, то е автентично и автобиографично. Прекрасен е финеса си в намереният образ „Завали/ небесно-синия милост“. Уличките на паметта в „Разсъмва“ са също сини. Нежният син цвят е любимият за тази поетеса, което говори за финес. За творческия унес и захлас става дума в „Докато пиша разказ“, героите „Катат по мелива – рисуват/ лунички по текста. / Неизтри-ваеми“. Това е Творчеството, Поезията, Словото, които са безсмъртни.

А ето и горещата майчина молба на Лилия Христова към Него, към която би се присъединила всяка майка по света:

*Господи,
нека във времето,
което ми остава,
не надживея
детето си.*

Нежност, тиха емоция, тъга и болка струят от лириката на Лилия Христова Стиховете й са далеч от монотонността на чувствата, защото притежават скрита динамика. Всичко това говори за богатия вътрешен свят на поетесата. А фактът, че редактор на тези стихове е голямата ни поетеса Екатерина Йосифова, е сигурна гаранция за тяхната художествена стойност.

Лилия ХРИСТОВА, „Градина под прозореца“, стихове, 2017 г.

Лилия ХРИСТОВА, „Мост към тишината“, стихове, 2019 г.

Славица АГИЧ е родена през 1958 год. във Влаиславевич, Бачка Паланка. Пише поезия, проза, афоризми, сатира и разкази за деца. Автор е на поетичната книга „Градината на живота“ и на книгата с афоризми „Цвят без мирис“. Многократно е награждавана за поезия в страната и в чужбина. Член е на Сдружението на писателите в страната и в УСКОР – Белград, а също така – и в Писателския клуб ДИС – Бачка Паланка. Живее и твори в Бачка Паланка.

Марина Николаевна КАБАНОВА живее в град Белоозьорск, Воскресенски район. Член е на Съюза на писателите на Русия. Член на Литературно обединение „Радуга“ на името на И.И. Лажечников. Автор е на поетическия сборник – „Аз – големият случай на малката ми дъщеря“ и „Тръстичка“. Два пъти е лауреат на конкурса „Литературно Подмозковие“. Дипломант на областната губернаторска премия на името на Р. Рождественски /2007/. Наградена е със Златен Есенински медал и медал на името на Елена Слюбоденко /2013/. Носител на званието „Заслужил поет на Подмозковието“.

В тържествената строгост на октомври навлизам като в непознат за мене дом. Там летния си пир си спомням мълчешком. Затихна всичко и прозорците са мокри. Надрани от печал огледала – събуждащо се езеро, с лед натоварено. Към гърлото се приближава стон задавен: „О, младост, тук ли си? Или пък си била?“

Аз бродих ли по тези брегове обрелени? И търсех ли любов между брезите, не бяха ли и след дъгата упорито, заложила на вярата, а не на думите? Отиде си хазийката. Ключът е в мен. Домът почистен – спретнат и лъчист. И слушам как последният жълтеещ лист пронизва тишината сред въздух заледен.

И светлина, и мрак – всичко, което е смяна в дения.

А озарението какво е? – на разума игра – ти искаш да ме убедиш в това,

смейш се, казваш – време е да забравя стиха,

че няма любов и нови песни няма. Кажй, защо тогава предаваш се на милостта?

Тъй тъжно, дълго ме гледаш, сякаш нямам място в света.

Но защо в градината садни цветя, ти, който не вярваш в чудеса?

И толкова искаш да ти кажа: - Прости... Ти, който се усмихваш заедно с ведрите небеса?

Когато се умориш от светските неготи, гласът на песента ти ще е дрезгав, ще си помислиш, че отново си нещастен и че сам си във целия свят.

Тъгата ще започнеш да лекуваш, да я поливаш обилно със сълзи, гледайки как бавно се издигат на стиховете ти така желаните от тебе кънове.

Но вятърът със песен ще прославя на пролетта поредното завръщане. И отново животът ще бъде и лек, и красив, и ще помолши за прошка.

Превод: Валентина АТАНАСОВА

ГЛАСОВЕ ОТ ТРАКИЯ

Разтварям едноименната антология със стихове № 3, подбрани от поета Йордан Атанасов. На него дължим възкресяването на класиците, както и удовлетворението на живи автори.

Преди десетилетия в подобни случаи се подкачваме: „Не съм я чел тая книга, но е хубава“. Предвид на случая, аз обаче ще ви кажа: „Прочетох я и е хубава“. Първо – защо я прочетох. – Ами и аз самият съм автор и желая да бъда четен и аплодиран. Второ – защото да употребяваш днес поезия е като да отидеш в супера и да назапуваш с биткойни от метафори.

А защо антологията е „хубава“? Долу-горе пак по същите причини: българската поезия не се продава и не се купува, дано поне сборникът получи някое и друго срамно ръкописане, което заслужава.

Обичам аплодисментите и вярвам, че всеки стихотворец в антологията ги заслужава – от даскал Петър Иванов до даскалица Мира Дочева. И че всеки един от тях – да доучи, от нас! – има какво да изпояда пред оскъдната си, но отбрана публика. 75 старозагорски пера, с превес в броя на ония, които са живи и все още кандидатстват за литературно признание! В този благодатен тракийски район е твърде лесно да набереш бройка автори за сборник. Пък и дори на някои от тях да им заключиш вратата, те ще влизат през прозореца. Нали знаете – „всяка жена, сърце която има...“ В същност, вратата на този поетичен сборник е широко отворена едва ли не за всеки. Съставителят не се ангажира с художествено-творческото равнище на произведенията. Признатък е: пишеш ли стихове, имаш ли поне една издадена книжка – моля, започвай! Може би затова поетичната антология е озаглавена „Гласове от Тракия“, а не „Гласове на поети от Тракия“. Къде го оня смелчага, който да разграничи поетите от стихоплетите! Някой друг убиен на самочувствие може би ще го стори, но не го искайте от мен!

По начало няма нищо специално или още по-малко сакрално в това да се напише стихотворение, щом като задачата се дава за домашно даже и на децата от началната степен. Изгрява Слънчо, зажужават пчелички, зеленят тревички и... умилено ръкописат всички. Ето го новия Лилиев, той се ражда пред очите ни! По същия начин пред очите ни може да се роди и бъдещия Пулев, който в ъгъла на училищната стая току-що е „ступнал“ своето другарче...

Когато животът ни хване за гушата със своите „лапи челични“, или ставаме набожни, или започваме да редим думи и да им търсим рими. Важното е да се спасим от истината. Но нито телата ни, нито душите ни го могат. Те стареят. Все пак душите ни поддържат на някаква профилактика и даже на терапия, а един от перовете е изкуството.

Иначе и по начало всеки, който цени красотата и любовта, е поет по душа. Но когато участваш в литературен сборник, е съвсем различно. Задължително е да си поет и по перо. Колко „пера“ има в тоя сборник – ще кажете вне, безпощадните читатели. Продължавайте да не ни шадите, защото от шадене днешната българска поезия е на това дередже!

Ботьо БУКОВ

естетическа езикова наслада! Само ония от днешните автори, които успеят да пробият черупката си, ще бъдат достойни да преминат от категорията на стихотвореца към тази на поета. А разликата е космическа!

Миналото не можем да го променим. За покойните предшествани поети в настоящия сборник горните ми размисли, естествено, не важат. Мнозинството от тях отдавна кръжи по своята собствена поетична орбита във вселената на изкуството. Някои като Кирил Христов и Лилиев, Иван Мирчев, Веселин Ханчев, Стойчо Стойчев и други притежават и своите ярки лични звезди в пантеона на българската поезия. Онова, което те ни оставиха е пример и завет, но за жалост посланието им често принадлежи на миналото. То не е вече нито модно, нито „европейско“ като директива. Обаче си остава изначално и ценно като призив за човечност и като иззвещие на българското слово. Защото истинската поезия умее да прескача моди и да задгърбва партии, парламенти, правителства, обществени строеве и даже епохи. Тя ни уповава и се грижи до живот за грешните ни човешки души. А после – после ще видим...

Иначе и по начало всеки, който цени красотата и любовта, е поет по душа. Но когато участваш в литературен сборник, е съвсем различно. Задължително е да си поет и по перо. Колко „пера“ има в тоя сборник – ще кажете вне, безпощадните читатели. Продължавайте да не ни шадите, защото от шадене днешната българска поезия е на това дередже!

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ

тел: 042/649-110, GSM 0888 790 135

Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ

Красимира БОЖАНОВА

Издател: НЧ „Даскал Петър Иванов-1988“

E-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturenglas.com

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGFS

УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: „ЛИТЕРА ПРИНТ“ АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!

Абонамент - само в редакцията

Тото ДОНЧЕВ

ХАЙДУШКА ГОЩАВКА

Една неделя в края на лятото, в началото на 70-те години, кола спря пред къщата на тъст ми в Тата къмто залез слънце. Неочаквано и без предизвестие пристигнаха далечни роднини: сестрите Печваради, които живееха във Фехервар. Докара ги синът на по-голямата сестра. Носеха леко демодираното облекло на светски дами: тъмносиви копиринени рокли с дребни шампи, шапки, бели летни обувки и плетени ръкавици. Изпърхаха весело и не-принудено през градината, в единия край на която подготвихме скарата на открито. Тогава ги срещнах за пръв път. Бяха чули, а сега лично се убедиха, че любимката на голямата фамилия се е омъжила за момък българин. Роднините захванаха разговор – щастливо припомняха добрите стари времена, а аз си вършех работата: заравних тлеещата жаравя, нанизах на шишовете месото, лука и кубчетата сланина и започнах да ги въртя над огъня. Изсипвах готовите в глинен съд, подгриващ се в основата на обръча на базалтовите кубчета. В плътното, подправено с канела червено вино плуваха резенчета ябълка и лимон, смесени със стафиди. Двете сестри полюбопитстваха над какъв деликатес се труди чуждестранният зет и като разбраха съставките, ококориха очи, ето, тук се готви диво, балканско, варварско ястие, и те – в съответствие с името му – действително щяха да участват в “хайдушка гощавка”. Надмогвайки очевидните си предразсъдъци, поискаха само по една малка порцийка, за да не обидят любезния непознат, но сетне повториха и с наслада изсърбаха и последните капки от алкохолната напитка. На сбогуване прегърнаха съпругата ми, зачервили лица, и едновременно възкликнаха:

- Едитке, съпругът ти е не само напет и духовит, а и истински майстор готвач. Поздравяваме те за избора.

Не подозираха, а и аз не издадох, че овкусяването и обработката на месото бяха заслуга на младата булка.

ЯЙЦА НА ОЧИ ПО ДРАГАНОВСКИ

Запържваме млян червен пипер в сгорещено олио в тигана. Олиото е от ключово значение за приготвянето на ястието. Ако е твърде горещо, пиперът ще загори и ще нагарча, ако пък е хладко, пиперът ще подгизне и ще стане на бучки. Майсторлъкът идва с практиката, пробвайте всяка сутрин или вечер и семейството няма да спре да ви хвали. Та значи, чуваме две или три цели яйца (доза за един човек) в ярко червената мазнина и когато белтъкът се втвърди, пробиваме все още полутечния жълтък. После поръсваме отгоре нарязани на дребно скилидки чесън и натрошаваме сирене. Яде се с пресен хляб. Хранителна и засищаща закуска, но и отлична вечеря. А изпивайки половин

ХАЙДУШКА ГОЩАВКА (ГОТВАРСКИ И ЖИТЕЙСКИ РЕЦЕПТИ)

литър червено вино след това, отпъждаме надалеч и най-упорития грипен вирус. Подходящо е и за отбиване, защото след това ястие нито едно кърмаче не ще да го слагат на гърда. Кавалката от червено, бяло и жълто възбужда апетита и предизвиква не само гастрономическа, но и естетическа наслада. Изпитана рецепта от моя баща, която той донесъл от родното си село в началото на 30-те години на миналия век.

ПОСТНИ ЯСТИЯ

Унгарецът дори случайно не би си помислил да яде боб или леща, когато става дума за пости, за безмесни празнични дни, защото в родовата му памет варивата означават засищащи, тежки ястия. В бобената чорба „Йокаи“ пикантни резенчета колбас подмамват алчния стомах към простим грях, в бобения гулаш бобените зърна са само овкусител на сочните кубчета телешко, а бобената чорба с джолан, обогатена със заквасена сметана и юфка, е направо гастрономична мечта, възбуждаща апетита. Постната боб чорба е чест и желан гост на масата на българите по Велики пости, но и по всяко друго време на годината. Докато я ядеш, напълно усещаш всички аромати и пръхкавостта на боба, защото характерните, пушени, мариновани меса не потискат нежната, подобна на сладък кестен хармония. Неслучайно в оскъдни времена имитират кестеновото пюре с шарен фасул. Българска постна боб чорба се приготвя най-добре с бял боб, но може и с шарен, дори с пресен боб. Обикновено накисваме боба още от предишния ден, след това го оставяме да къкри в чиста вода. Режем на кубчета 2-3 глави лук на вкус, добавяме лют червен пипер и солим според собствените си предпочитания, овкусяваме с малко джоджен и варим до омекване. Преди сервиране наръсваме пресен магданоз. Не натоварва стомаха, нежно прочиства стомаха. И чорбата от леща приготвяме по подобен начин: никакъв пушен врат или застройки със заквасена сметана! използваме само ситно нарязан лук и то обилно, сушена чубрица, скилидки чесън и цели лютти чушлета. Не-подправеният, свеж букет от растителни вкусове е гарантиран. Основната подправка и на спаначената супа е лукът, а също и солта. При сервиране отливаме горещата зелена супа върху дребно нарязано варено яйце. Оправя апетита, стимулира стомаха и действа лековито.

ПЛЕТЕНИЦИТЕ НА ПРОИЗХОДА МИ

Майка ми беше палочка, а баща ми чист българин. Родният ми език е унгарски, но бидейки балканска издънка наблюдавам света отблизо, трезво, на принципа за взаимната изгода, и в същото време отдалеч, така, както съм се учил от примера на добрите източни търговци – мъдрите посредници на култури. Уважавам до-бродетелта на храбростта в дързостта на мисленето и спора, не в борбата на телата. Скъпият ми майчин език е моят шлем, моята ризница, желязна броня, гъвкаво, остро оръжие, като сабя дамаския, която защитава и жъне успехи.

БЛАГА ДУША

Дядо ми Тодор е участвал и в двете Балкански войни, и в Първата световна война, убил е много врагове в безбройни битки, за героизма си е награден с орден за храброст. Баща ми Ангел не бил моби-

лизиран в българската армия, преживял втория световен пожар като гражданин, прерязвал само гърлата на агнетата по Великден заради тържественния обяд. Като дете аз от научен интерес правех дисекция на жаби и гущери. Днес, седемдесет години по-късно, и муха не мога да убия. Дядо ми е герой от войната, баща ми беше изкусен търговец на храни, а аз станах писател, иначе казано – безпомощен теоретик. Може би затова пчелите, осите и комарите предпочитат така да ме хапят. Или пък смесената ми българо-унгарска кръв им е толкова вкусна?

ЛАВАНДУЛА

Сърбаме си следобедното кафе, когато внезапно усещам аромата на цветето, но не се сещам за името му. Изреждам си наум всякакви: върбинка, здравец, люляк. Знаем, че се използва вместо нафталин за прогонване на зловредните молци, които унищожават дрехите, цъфти виолетово на огромни полета на Тиханския полуостров, и че пресованото от цветовете му олио е безвредно успокояващо, премахващо главоболието лекарство, но въпреки това името на растението не ми идва наум и това е. Обзема ме огромен страх. Ужасът на устния преводач и на писателя е да не загуби нужната за професията основна способност светкавично бързо да намира думите. Избива ме пот. Изнасям от дневната празните кафени чашки, и на път към кухнята се сещам, думата буквално се врязва в мен на унгарски и веднага след това и на български. Повтарям си я полугласно, наслаждавам се на мелодията ѝ. Искан отново да я притежавам. Наляга ме мъка, защото също както падащите листа в ранна есен, така и от мен лека-полека се изнизват думите от опасаната ми със снежнобяла коса глава. Бледа утеха е, че все още съм способен да обуздавам болестите си в изречения и не съм се превърнал напълно в безмълвен, препъващ се в езика словосеяч.

ЗАЛП

На 29 октомври 1956 година в шест вечерта леля К.Л., по баща И. Х., препови Лайчи на кухненската ни маса. Изтърси-ха се у нас напълно неочаквано, дойдоха да се сбогуват. Според чичо Л. тук вече не можело да се очаква нищо хубаво, в Америка тях вече ги чакали другарите му от жандармерията, в края на седмицата тукашните авери щели да помогнат на семейството да мине границата. Чукнаха се с баща ми с ракия за окончателната раздяла, изпили общо по три чашки. Лайшката напълно оака пелените, майка му го изми до блясък в банята на мивката, пляскайки пухкавите му крачета. Може би заради ракията, може би заради създаването се настроение, не знам, все пак тогава бях само дванадесетгодишно хлапе, но чичо Л. се захвана да анализира събитията от предишните дни, по-точно тези от 25 октомври. Седеше на кухненската табуретка, опрял гръб на стената, и не само обясняваше, но и показваше как от таванското помещение на Министерство на земеделието с другарите си застреляли сума протестиращи. Нас ни смая не

толкова кървавата история, а дивата, убийствена радост, с която разказваше за тази ужасяваща постъпка. Леля И., някога прислужница при майкини, най-последно препови пеленачето и с това посещениято свърши. Повече не се обадиха, повече не чуваме за тях.

Тази година, на 29 януари, в края на представянето на сборника с конферентни доклади “Националности и законодателство в Унгария” в ръцете ми се озова изданието “1956. Паметното място на залпа на площад “Кошут”. На страница 16 четем: “Към този момент е установена самоличността на 71 невинни, убити на площад “Кошут”, но проучванията в тази посока още не са приключили. Точно как и поради какви причини се е стигнало до тази касапница, може би никога няма да научим.” Ако сред историците изследователи има някой, който действително проявява любопитство за самоличността на извършителите, с удоволствие ще му дам имената и снимките на Л. К. и съпругата му, за да може най-последно (жандармите) мъчители от ДС да бъдат идентифицирани. Във всяка система мръсната работа се извършва от едни и същи боклуци.

ЕПИДЕМИЯ

На д-р Чила М.

Административните предпазни мерки ни насърчават да избягваме любимите си хора в напреднала възраст, да стоим далеч от тях, за да опазим живота и здравето им. Тревогите и страховете лека-полека ни изгарят отвътре. Възрастните ни роднини ще умрат рано или късно от липса на обич, не от прихващания по въздушно-капков път вирус.

МИР

Какво е примирението: мъдър компромис или просто жалък недъг?

МОДЕРНА ПРИКАЗКА

... и живели нещастни, чак докато не се развели.

ИМУНОСТИМУЛАНТИ

Витамини, чист въздух, здравословно хранене, редовни физически упражнения, спокоен сън, цел в живота, добро настроение, желание да се харесаме, постижения. Ранените в армията на победителите оздравяват по-бързо и по-ефективно от губещите воители. Причислили себе си към победителите. Вярвай!

Превод от унгарски: Нели ДИМОВА

«Хайдушка гощавка», «Яйца на очи по драгановски» и «Постни ястия» са от Първа част на книгата: «Въведение в българо-унгарската съпоставителна гастрономия, а «Плетениците на произхода ми», «Блага душа», «Спомен и реалност», «Лавандула», «Залп», «Коронавирус», «Епидемия», «Мир», «Модерна приказка» и «Имуностимуланти» са от Втората част на книгата: Четива по пости.

Издателство „Напкунт“ издаде на унгарски език през 2021 г. книгата „Хайдушка гощавка“. Българското издание предстои да излезе през настоящата 2022 година (Издателство “Литературен форум”).

